

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
29 August st. v.
10 Septembre st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 35.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$,
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Flori de munte.

— Novela. —

Cununița eră incredințată. Două săptămâni trecuse dela credință, și mai avea două. Trecuse un véc și mai avea o vecinicie.

Abia așteptă să trecă, barem totă ziua trecea o zi, și nu-și aducea aminte că ce trece nu mai vine.

Căsuța în care crescuse stătea la pōla unui munte, clădită pe stâncă, la umbră de fagi. Lumea cu valurile ei erau departe, și frunza codrului nu șcie povestii istorii din viață.

Aici vèdù Cununița lumina vieții, aici începù a cunoșce lumea, privindu-o din umbre prin cerc de cucurbeu.

Vedea riul cum curge, vèntul cum adie, frunza cum tremură; și riul eră riu, vèntul o adiare plăcută, frunza eră frunză verde — altă nimic.

Dar a crescut mărișoră. Cu pâne de secară, cu apă de isvor, cu smeură și cu fragi, și s'a făcut frumōsă ca o dină.

Mamă-sa i-a spus povesti de smoi și de bēlauri, păstorii i-au spus povești de fete de împērați, de dragoste și de dor, și Cununița ș-a făcut închipuiri, icōne și visuri, mai frumoșe decât cele ce le aușise.

Și cum creșcea, și cum înfloria — cu încetul începù a pricepe, că riul ce curge, vèntul ce suflă și frunza ce sē clătină, ar spune ceva. Ca și când ar povesti, ca și când s'ar indulci cu omul. Începù a pricepe că șoptele acele dulci au taine, și acele taine le pricep cei ce șciu vorbi cu ele.

A ascultat dară și ea că ore ce spun acele șopte. A ascultat murmurul riului, a pândit frunza când tremură, vèntul când șopteșce, și a aflat, că ele nu-s așa de nevinovate pe cât se par. Așă de dulci erau acele glasuri, și așa de amăgitoare!

Ănima ei și natura cea verde o a învățat cu încetul și pe ea a vorbi în limba lor cea dulce.

Esia sēra — în seri de primăveră — prin fagi, și ședea pe malul riului. Și viniau două paseri mici, și se aninau pe o crenguță cōlea desupra riului. Una începea cāntecul, un cāntec drăgălaș ca o desmerdare. Cealaltă i respundea lin, ca și când o ar mângăia. Ore ce-și spun paserile primăveră 'n crengi?

Apoi viniau doi pușori, două turturele cu dorurile lor. Una întrebă, alta respunde. Din vorbă la desmerdare, din desmerdare la dragoste. Apoi se pun amēndouē pe o crenguță, și gurluesc și sē sarută cu drag. Iētă ce-și spun paserile primăveră 'n crengi!

Cununița înveță bine. A priceput îndată ce țic turturelele.

De aci încolo pricepea murmurul riului, pricepea vèntul și tōte tainele naturei.

Dar s'a ivit o taină nouă. Colo, 'n cea culmă de dēl sē aușia un fluer, fluerul unui păstoriu, și așa țicea de doinic cât plāngea ănima 'n sin. Cāt eră muntele, totă stānca i respundea, și ea așa simția, ca și când și ănima ei i-ar respunde ceva.

Ore ce este 'n doina aceea, ce așa tredeșce ănima omului?... Ore ce este 'n ănimă, ce așa i vine sē plāngă la doina unui fluer?...

Și deminēta, deodată cu zorile, vedea colo pe o stāncă, un pēcurar tinēr, privind ca vulturul, din stān că jos în vale și cāntând din fluerită.

Țintele lui de aramă străluciau din depărtare, și ei așa i se părea că 'n fața lui ăncă eră ceva ce strălucēșce.

Și viniă pēcurariul pe sub stānci, și se apropiă de marginea riului în totă ziua, și doina acea farmecătoare tot mai dulce eră pe țice mergea.

Colea pe la prānș sōsiă bādita la riu. Turma năntea lui, canii după el, așa viniă de falnic, și Cununița 'n totă ziua îl așteptă la riu.

Pēcurariul viniă cu dorul lui, și Cununița îl așteptă cu dorul ei. Douē doruri la un loc!...

Pēcurariul i aducea fragi, și ea-l așteptă cu vorbă dulce.

Și Cununița a aflat, că este pe lume o fragă, mai dulce decât tōte fragile munților, mai dulce decât mie-re, și mai dulce decât vorba cea dulce. Cu cât o guști mai mult, cu atăta-i mai dulce, și cu cât e mai dulce cu atăta e mai fără saț.

Pēcurariul i aducea și de acestea. Cununița le primiă cu drag, că erau dulci; și le schimbă cu altele că erau bune.

Fraga e de cules dēcă se cōce!

— Mēi bādita, — țise odată Cununița cātră pēcurariu, — cine țice-a dat ție fluerul acel nēsdravān?

Pēcurariul privia în ochii ei cu o dulcēța, apoi arētă spre un vèrv de munte

— Veđi tu Cununița colo 'n vèrv un colț de stāncă? Sub acea stāncă este un isvor, lângă isvor doi palteni. Paltenii acei doi vorbesc unul cu altul ca și ōmenii, și cāntă, și flueră, și rid, și plāng ca doi ōmeni de rēnd. Când bat vènturile, ei urlă ca vèntul și când plānge bradul ierna de frig, ei plāng cu bradul. Dintr'un paltin de acestia mi-am tăiat eu fluerul Cununița. Și când me depart cu turma pe cele gârle, și când nu mai vèd decāt ceriul — scot fluerița și cānt o doină. Și paltinii me aud, și-mi respund ca doi prieteni buni. Ori unde aș fi, ei me aud, me pricep și mi respund. De cānt cu voie bună, ei mi respund

cu voie bună; de cânt cu gele, ei mi răspund cu gele. Și mi prind bine pe cei munți unde nu mai auzi altă vorbă de om.

Cununița ascultă uimita privind cu drag la gura lui acea povestitoare. Așa i părea de frumoasă povestea aceea a paltinilor.

— Dar apoi i-én spune-mi, cine te-a învățat pe ine doina aceea jalnică, care așa pătrunde? Paltinii?

Vântul de veră suflă a lene și legână pletele tinerului păstor, clopotele turmei resunau prin poienă, și turturăua cântă prin fagi.

Bădița stătea zimbitor. Se părea că ar răspunde și că n'ar răspunde.

Cununița continuă:

— Veți tu bădiță, când aud eu fluerul teu cole séra la lună, io nu știu ce — așa mi vine să rid, așa mi vine să plâng, și să sbor, și să cânt, și să trăiesc, și să mor. Rogu-te cine te-a învățat pe tine cântecul acela?

Păcurariul privia în ochii ei stralucitori, privia cu dragostea cea dintâiu a tineretelor — și stătea gânditor. Într'un timp i răspunde cu glas tremurător:

— Dragostea Cununiță, dragostea ta!

Cununița roși ca trandafirul, și plecă capul pe pept. Mai mult nu avu curagiul a privi în ochii lui așa plin; numai acuma știu că ea e dragostósă, că e fétă mare și că iubeșce.

— Veți tu Cununiță, cu dragostea ta e plin muntele, și sêlbele, și brații și stâncele, și isvorul și tot pământul. Ori unde merg, ori unde alerg, unde me culc și unde me trețesc: tot de ea dau, de dragostea ta.

Cât bat munții și calc costele, în strungă la muls și nóptea prin somn: tot pe tine te vęd, tot glasul teu îl aud și pe tine te doresc. Mi s'a îngăimăciugetele, mi-am perdüt mintea, și nu mai vęd și nu mai știu decât una: să te vęd. De atunci e fluerul meu atât de doinic Cununiță.

Çopila se ascundea pe sinul lui, așa-i viniă să închidă ochii să nu o vędă.

Junele păcurar i-a pus sărutarea, sigilul primei declarațiuni pe gurită, și Cununiței așa i se părea că o sărutare așa de dulce n'a fost cât a trăit în lume.

Puișorii turturei tot pe crêngă.

Ei se ndrăgiau pe crêngă, două turturele ca doi dragi; și tinerii se ndrăgiau sub crêngă, doi tineri ca doi turturei.

Turma trecuse culmea, numai clopotele se auđiau resunând departe colo 'n cei doi paltini ce rescântau.

* * *

Florile primăverii crescuse mari, iérba eră de cósă.

Florile dragostei încă crescuse mari, erau de cules.

Într'o bună deminătă dîse păcurariul așa:

— Cununiço, colo 'n ceea vale o căsuță mică, lângă căsuță o livadă mare. Acolo șed doi bētrani, părinții mei. Căsuța e a lor cu livada, turmulita e a mea. Am lână de straie, căsuța de iernă, am pâne môle și caș dulce, urdă și unt, am miere de stup și o animă bună, decât ai vré tu, fie acele tóte a tale pentru dragostea ta. De colé din dél se vede biserica 'n sat, până acolo nu-i departe, în tótă duminica aud clopotele... vrei tu Cununiță să fii nevêsta mea?

Cununița nu i-a răspuns, dar l'a strins în brațe și i-a întins gura la o sărutare.

Acuma știu vorbi în limba dragostei. Cununița nu i-a răspuns cu vorba, dar bădița știă ce înseamnă în limba dragostei decât ea i imbie sărutarea.

Apoi și-au pus încă multe întrebări, și și-au dat multe răspunsuri tot într'aceea limbă.

* * *

A sosit secerișul. Ierbile s'au cosit, pășunea s'a păscut, și păstorii și-au tras turmele departe pe culmile munților.

Cununița nu cunoșcea plaiurile, și păcurariul nu putea vini în tótă ziua. Dorurile erau mari.

Odată dîse Cununița așa:

— Bădicuță, sê-ți spun una! Ce folos atâta dor? N'ar puté fi óre dorul mai scurt, dragostea mai lungă?

De colé din dél se vede biserica 'n sat, se aud clopotele în tóte duminicele... Am cămesi închiate, măneci împenate, zadii alese, și tóle nóalite...

Apoi stătü sficiósă, și cele două obrađe i erau cu trandafirul.

Păcurariul o strinsé în brațe și o sărută.

— Cununiço! Dđeu sê-ți deie atâta bine câtă dragoste ți-a dat. Tu-i fi nevêsta mea, și nu este om în lume să te iubescă cum te-oiu iubi eu.

— Și-oiu merge cu tine 'n munte bădița, io ți-oiu birăi mulgările, tu-i mulge; io oiu stringe cașul tu-i pașce oițele, și om trăi améndoi ca porumbii 'n fag.

* * *

Peste câteva minute trecea păcurariul peste culme, și dincolo de dél începü cu fluerița doina, o doină cu doiu.

Și peste câteva zile păcurariul își lăsă turma pe Cioring, și cobori la pôla.

Ajuns acasă își chiemă taroste, apoi puse lemn în ușă, și dimpreună cu părinții merseră la credință.

Și junii deveniră miri. Până aci erau ómeni, acuma erau miri.

Ómeni și miri sânt două lucruri!

* * *

Tărțile omului se schimbă.

Vin și se pune 'n cale și ți pedecă mersul când gândești că ar fi mai bine.

Une-ți și gura să se dedă cu omul, nu poți scăpă de el ca dintr'ochi. Și se pune pe zile și se 'mbolovăneșce ca tóta cealaltă, și nu mai scapi de el.

Pôla muntelui e ca un picior de raiu. Jos liveđile verđi și înflorite, și gura spre țéră holdele galbine ca o mare de aur. De pe muntele paduri de fag, apoi brađi, și la culmea stânci și colțuri și cu pieđșuri ametițóre.

Prin grâne și prin fagi și prin țere dragostóse, prin fagi porumbi și turturele, prin caprióre sprintene, în smeurișe ursi moțați, și în stânci capre negre, ce sar din stân în stân spăvălind. E loc romantic, de vênat.

Pe aici âmblau domni cu gloțe de bobagi, și cu cărduri de căni, la petreceri. Și când și cu gonacii alarmau muntele din dungă 'n ómăci și vênau zile 'ntregi.

Adese treceau pe lângă căsuța păcurariului, domni cu chivere lucitóre, cu zole aurite, și pene de vultur la căciule. Cu pene de vultur și cu ochi de vultur.

Cununița le âmplea apă din tur și ei, domnii pământului i dîceau vorbe de dragoste și de desmădare.

Așa de glumeți erau, măcar erau domni.

Colo din culmea cea mai de aproape se vedea jos spre plaiurile țerii o curte mare, cu ziduri sclipicióse și cu ferești multe — multe.

Acolo ședea domnul pământului din giur.

Eră om tiner și glumeț. Și așa-i stătea de bine!

Avea p \acute{e} r lung, \acute{s} i cre \acute{s} t, \acute{s} i frumos ca m \acute{e} tasă ; \acute{s} i avea doi ochi ca doi luceferi.

Vorbi \acute{a} \acute{i} n limba iobagilor \acute{s} i glumi \acute{a} cu ei.

\acute{S} i de c \acute{a} te ori trecea pe dript casa Cununi \acute{t} ei, de at \acute{a} tea ori se opri \acute{a} \acute{s} i poposea sub un fag la marginea riuului.

— Da nu mi-ai sc \acute{o} te un strop de ap \acute{a} Cununi \acute{t} ă ? — intreb \acute{a} falnicul domn, desmerdat.

Cum s \acute{e} nu-i sc \acute{o} t \acute{a} ?!

Cununi \acute{t} a aducea cofi \acute{t} ă nou \acute{a} \acute{s} i curat \acute{a} , sc \acute{o} tea ap \acute{a} \acute{s} i i-o d \acute{a} dea.

Domnul privi \acute{a} la ea lung \acute{s} i st \acute{a} tea a \acute{s} ă. Apa st \acute{a} -tea neatins \acute{a} .

Odat \acute{a} di \acute{s} e Cununi \acute{t} a, smerit \acute{a} .

— I \acute{e} t \acute{a} domnule, cofi \acute{t} a e plin \acute{a} .

— V \acute{e} d Cununi \acute{t} ă, dar nu pot b \acute{e} .

— Nu? Pentru ce?

— Nu me las \acute{a} ochii tei!

Cununi \acute{t} a ro \acute{s} i ca o cir \acute{e} s \acute{a} \acute{s} i plec \acute{a} capul.

\acute{I} n p \acute{e} r \acute{e} u alergau doi p \acute{a} stravi printre petri.

— I \acute{e} t \acute{a} doi p \acute{a} stravi domnule! \acute{S} ci \acute{i} cum se prind p \acute{a} stravii?

— Ba nu; i \acute{e} n inv \acute{e} t \acute{a} -me tu, Cununi \acute{t} o!

Cununi \acute{t} a ris \acute{e} cu nevinov \acute{a} ția unei copile. Se p \acute{a} -rea c \acute{a} di \acute{s} e: ce mai m \acute{a} estrie!

Apoi i \acute{s} i prinse p \acute{o} lele de d \acute{o} u \acute{e} l \acute{a} turi, se sufule \acute{a} pu \acute{t} in, \acute{s} i se cobori \acute{i} n riu.

Apoi i \acute{s} i sufule \acute{a} m \acute{a} necele camesei \acute{s} i se plec \acute{a} \acute{i} n ap \acute{a} .

Pescu \acute{t} ii erau sprinteni. Fugiau \acute{s} i ei dela o p \acute{e} tr \acute{a} la alta.

Cununi \acute{t} a de c \acute{a} te ori i sc \acute{a} p \acute{a} de at \acute{a} tea ori tip \acute{a} , a \acute{s} ă cum tip \acute{a} fetele desmerdate.

Domnul pe r \acute{e} đor st \acute{a} tea uimit. At \acute{a} ta frumse \acute{t} e, at \acute{a} ta nevinov \acute{a} ția \acute{s} i idil — numai un munte p $\acute{o$ te produce!

Cununi \acute{t} a prindea pescu \acute{t} ii, \acute{s} i-i d \acute{a} dea \acute{i} n m \acute{a} na lui. El i sc \acute{a} p \acute{a} i \acute{e} r \acute{a} .

\acute{S} i ridea \acute{s} i el, \acute{s} i ridea \acute{s} i ea.

\acute{S} i domnul vini \acute{a} demulte ori pe p \acute{a} dure, odat \acute{a} cu gonaci, odat \acute{a} numai cu c \acute{a} nii, \acute{s} i \acute{i} n alte ori singur. Totd \acute{e} una i er \acute{a} sete.

Odat \acute{a} di \acute{s} e c \acute{a} tr \acute{a} Cununi \acute{t} a.

— Cununi \acute{t} ă, \acute{s} ci \acute{i} tu ce-i dragostea?

Feti \acute{t} ă ro \acute{s} i, \acute{s} i f \acute{a} c \acute{e} ndu- \acute{s} i cu lucr \acute{u} cu o petea de pe pept, plec \acute{a} capul.

— Cununi \acute{t} ă, eu de dragostea ta calc st \acute{a} nci \acute{s} i bat p \acute{a} durile.

— Vai de mine domni \acute{s} orule! — esclam \acute{a} feti \acute{t} a \acute{s} i se \acute{i} nt \acute{o} rse. Voia se porn \acute{e} s \acute{c} ă.

— St \acute{a} i Cununi \acute{t} ă, s \acute{e} -ți spun o vorb \acute{a} . Io-s nebun, \acute{s} i numai un l \acute{e} c este pe p \acute{a} m \acute{e} nt care me p $\acute{o$ te vindec \acute{a} : dragostea ta. Mi-am urit lumea \acute{s} i vi \acute{e} ta, de dor; \acute{s} i tu mi-ai put \acute{e} face lumea drag \acute{a} , \acute{s} i vi \acute{e} ta placut \acute{a} .

Feti \acute{t} a schimb \acute{a} fe \acute{t} e \acute{s} i nu \acute{s} ciea ce s \acute{e} di \acute{s} ă.

Domnul se apropi \acute{a} de ea, \acute{s} i o prinse de m \acute{a} n \acute{a} . Feti \acute{t} a se trase \acute{i} nd \acute{e} rept.

— Cununi \acute{t} o, o s \acute{a} rutare nu e lumea. Io-oi fi mai avut \acute{s} i tu nu-i fi mai seraca. Tu ai flori pe gur \acute{i} ță; Dumne \acute{d} eu a f \acute{a} c \acute{u} t flo $\acute{c$ ile s \acute{e} le coaleg \acute{a} \acute{o} menii. O s \acute{a} -rutare nu-i p \acute{e} cat, Dumne \acute{d} eu iube \acute{s} ce dragostea.

Feti \acute{t} a sim \acute{t} ia c \acute{a} \acute{s} i c \acute{a} nd s \acute{a} r \acute{i} nt \acute{o} rce p \acute{a} m \acute{e} ntul cu ea. Hesit \acute{a} . \acute{S} i c \acute{a} ar di \acute{s} e ceva \acute{s} i c \acute{a} n \acute{a} r di \acute{s} e. Ce ar di \acute{s} e, cum ar di \acute{s} e c \acute{a} tr \acute{a} el, c \acute{a} tr \acute{a} domnul, st \acute{a} p \acute{a} nu \acute{l} muntelui \acute{s} i a \acute{s} esurilor, pe care-l serve \acute{s} c to \acute{t} i \acute{o} menii.

— Cununi \acute{t} o! Ve \acute{d} i tu porumbii \acute{i} n fagi, turtur \acute{e} ua \acute{i} n cr \acute{e} ng \acute{a} ? To \acute{t} i se \acute{i} nd \acute{a} gesc, to \acute{t} i s \acute{e} s \acute{a} rut \acute{a} ; spune nu fac bine, p \acute{e} cat li-e? Dumne \acute{d} eu le-a f \acute{a} c \acute{u} t t $\acute{o$ te pentru dragoste. C \acute{a} t ține dragostea at \acute{a} ta ține binele omului; de \acute{a} cole \acute{i} ncolo e i \acute{e} rn \acute{a} \acute{s} i frig. Ve \acute{d} i cum c \acute{a} nt \acute{a} pase-

rile prim \acute{a} v \acute{e} ra, ve \acute{d} i cum tac c \acute{a} nd li-a trecut dragostea?

\acute{S} i se apropi \acute{a} de ea, dar feti \acute{t} a se trase mai de parte \acute{s} i porni s \acute{e} m \acute{e} rg \acute{a} .

Domnul o a l \acute{a} sat se m \acute{e} rg \acute{a} .

Las \acute{a} — las \acute{a} ! . . .

Domnul s \acute{a} dus; dar a d \acute{o} ua \acute{d} i a vinit i \acute{e} r \acute{a} .

Cununi \acute{t} a \acute{i} ns \acute{e} nu a vinit la riu. \acute{S} edea pe pragul tindei \acute{s} i scarmen \acute{a} l \acute{a} n \acute{a}

Domni \acute{s} orul a mers la ea, a \acute{s} eu \acute{t} l \acute{a} ng \acute{a} ea pe prag, \acute{s} i s \acute{a} uitat \acute{i} n ochii ei mult.

Odat \acute{a} incep \acute{u} :

— Cununi \acute{t} a, haid cu mine jos la ț \acute{e} r \acute{a} , haid cu mine s \acute{e} -ți dau haine de m \acute{e} tas \acute{a} , ghioci de mare, m \acute{a} rg \acute{e} le scumpe \acute{s} i m \acute{a} rg \acute{a} ritare \acute{i} n p \acute{e} r. Haid cu mine s \acute{e} te fac d \acute{o} m \acute{n} ă, cu p \acute{a} puci ro \acute{s} ii, cusu \acute{t} i cu sirm \acute{a} \acute{s} i \acute{i} n-copci \acute{a} ți cu c \acute{a} ț \acute{a} r \acute{a} mi de aur. Haid cu mine \acute{s} i eu te-oiu iubi cum nu iube \acute{s} ce om pe p \acute{a} m \acute{e} nt.

Feti \acute{t} a tot cugetase de ieri pentru ce nu a vorbit, pentru ce nu i-a spus c \acute{a} ea are dr \acute{a} gu \acute{t} , c \acute{a} e mir \acute{e} s \acute{a} \acute{s} i c \acute{a} nu-l p $\acute{o$ te iubi. O \acute{d} i \acute{s} i n \acute{o} pte a cugetat \acute{s} i a f \acute{a} -cut planuri \acute{s} i \acute{i} n urm \acute{a} s \acute{a} decis. S \acute{e} mai vin \acute{a} odat \acute{a} apoi s \acute{e} ved \acute{a} el curagiu.

Acuma er \acute{a} aci, \acute{s} i Cununi \acute{t} a nu \acute{s} ci \acute{a} unde s \acute{e} \acute{i} n-c \acute{e} p \acute{a} vorba.

— Vai de mine domni \acute{s} or, ce mai di \acute{s} i. Eu, cu p \acute{a} puci ca domni \acute{s} orele. Ai de mine . . . se sfii feti \acute{t} a \acute{s} i- \acute{s} i ascunse fa \acute{t} a \acute{i} n m \acute{a} ni.

— De colo din d \acute{e} l se vede castelul meu; turnurile lui str \acute{a} lucesc ca s \acute{o} rele, \acute{s} i de frumse \acute{t} a lui povestesc munții \acute{s} i v \acute{a} ile. Vino Cununi \acute{t} o, s \acute{e} \acute{s} eu \acute{t} i \acute{i} n castel ca d \acute{o} m \acute{n} e, s \acute{e} prive \acute{s} ci din foi \acute{s} or, s \acute{e} -ți numeri iobagii din gilturi aurite \acute{s} i s \acute{e} st \acute{a} p \acute{a} ne \acute{s} ci peste ei.

Cununi \acute{t} a \acute{s} i aduse aminte de propusul ei, se \acute{i} n-tarit \acute{a} \acute{s} i respunse:

— Nu me duc domni \acute{s} or; nu me duc, c \acute{a} io-s f \acute{e} t \acute{a} de munte \acute{s} i muntele mi-e drag. Cum s \acute{e} me duc rogu-te? Inul necules, l \acute{a} na nesp \acute{e} lat \acute{a} , c \acute{o} selele \acute{i} n-cepute . . . Apoi domnii \acute{a} mb \acute{a} cu straie domne \acute{s} ci, io uu \acute{s} ciu c \acute{o} s \acute{a} cu fir de aur; domnii vorbesc \acute{i} n limba domnilor, eu nu \acute{s} ciu vorb \acute{i} \acute{i} n limb \acute{a} lor; nu me duc domni \acute{s} or, io-s f \acute{e} t \acute{a} de munte \acute{s} i muntele mi e drag.

— Cununi \acute{t} o, eu ț \acute{i} -oiu face un castel \acute{i} n munte, cu porțile de aram \acute{a} , cu ziduri de st \acute{a} nc \acute{a} , \acute{s} i ț \acute{i} vor s \acute{a} -rut \acute{a} pici $\acute{o$ rele sute de iobagi.

— Nu me duc domni \acute{s} or! D \acute{o} m \acute{n} e, s \acute{e} d \acute{i} n foi \acute{s} or, s \acute{e} nu le ajung \acute{a} s \acute{o} rele \acute{s} i v \acute{e} ntul, s \acute{e} nu le strop \acute{e} s \acute{c} ă pl \acute{o} i \acute{a} , \acute{s} i nu mai v \acute{e} d pletele braților bat \acute{e} ndu-se cu furtuna. Ele m \acute{a} nc \acute{a} bob \acute{e} de cirese \acute{s} i beu ap \acute{a} \acute{i} ndulcit \acute{a} cu z \acute{a} har; io-s inv \acute{e} t \acute{a} ț \acute{a} cu ca \acute{s} dulce pe m \acute{e} s \acute{a} \acute{s} i cu ap \acute{a} din riu — io-s f \acute{e} t \acute{a} de munte \acute{s} i mi place s \acute{e} v \acute{e} d riul cam curge, turma cum pa \acute{s} ce \acute{s} i s \acute{e} aud v \acute{e} nturile cum url \acute{a} . Mi place s \acute{e} v \acute{e} d holdele de \acute{i} n f \acute{a} -c \acute{e} nd valuri pe c \acute{o} ste \acute{s} i se aud porumbii gurluind prin fagi.

— Io ț \acute{i} -oiu face un castel s \acute{e} le ai t $\acute{o$ te. Sub castel un riu de munte cu pescu \acute{t} i sprinteni; dela castel ț \acute{i} -oiu s \acute{e} m \acute{e} n \acute{a} holde de \acute{i} n; sub fer \acute{e} st \acute{a} ț \acute{i} -oiu aduce st \acute{a} na, se au \acute{d} i mulsul oilor; \acute{s} i \acute{i} n p \acute{a} l \acute{u} ț \acute{a} ț \acute{i} -oiu a \acute{s} terne cov \acute{o} re sub pici $\acute{o$ re. Prin fere \acute{s} ti ț \acute{i} -oiu pune pas \acute{e} ri cu pene pomp \acute{o} se, s \acute{e} -ți c \acute{a} nte \acute{s} i s \acute{e} te \acute{i} nc \acute{a} nte.

— Paserea rob \acute{a} nu c \acute{a} nt \acute{a} a \acute{s} ă frumos ca porumbu \acute{i} n cr \acute{e} ng \acute{a} , — di \acute{s} e ea \acute{s} i tac \acute{u} .

Timpu \acute{l} se \acute{i} nchin \acute{a} spre s \acute{e} r \acute{a} umbrele s \acute{e} l \acute{a} sau prin poene \acute{s} i paserile c \acute{a} ntau pe l \acute{a} ng \acute{a} riu.

Copila sc \acute{a} rm \acute{e} n \acute{a} \acute{s} i privi \acute{a} \acute{i} ntr \acute{u} na la l \acute{a} na din de-ge \acute{t} e. Domnul \acute{i} nc \acute{a} ntat privi \acute{a} la ea ca la o ic \acute{o} n \acute{a} .

\acute{S} i, departe, \acute{i} ntr \acute{o} culme de d \acute{e} l s \acute{e} au \acute{d} i un fluer, o doin \acute{a} ca o fericire.

Cununi \acute{t} a tr \acute{e} s \acute{a} ri. Cavalerul observ \acute{a} .

— Ei Cununi \acute{t} o, bine-ț \acute{i} place ț \acute{i} e doina *accea!*

- Bine, — dîse ea laconic.
 — Dragă ți-e?
 — Dragă!
 — Da încă cine o cântă!
 — Și el! — dîse fêta și-i pogori obrațele amên-

două.

(Finea va urmá.)

V. R. Buticescu.

Carmen Sylva.

ând o veđi impresurată
 De a curții pompă rece,
 Toți rostindu-i pe un ton
 Câte-o frasă măsurată
 Ce s'alunecă și trece
 Ca să 'nghețe lângă tron,
 Capul teu adânc se 'nchină
 E regină! E regină!

Când citești în reverie
 Cugetările-i intime,
 De pe ,vêrful cel cu dor
 Unde totu-i poesie,
 Scăpărând din înălțime
 Suferință și amor,
 Inima-ți duios suspină:
 E femeie, nu-i regină...

Din purpură când descinde,
 Și 'n catrința românească
 La sêraci și la copii
 Mâna-i darnică întinde;
 Lacomind ca să-i zimbescă,
 Să-i suriđa mii și mii,
 Este Crist ce ne alină:
 E un inger, nu-i regină...

De i regină, de departe
 Licărind că o schinteie,
 Ea dispore fără veste
 Și-o admiri abia în sbor;
 Dar privește-o 'n asta carte
 Și mereu o veđi femeie,
 O femeie care este
 Inger scump pentru popor!

(„Românul“.)

B. P. Hășdeu.

Classicism, romanticism și naturalism.

— Studiu estetic. —

(Înceiere.)

Astfel învățau filosofii idealisții pe căli la părere diverse, dar aceiași în idealele lor, învățau ție că omul trebuie scos din superstițiuni, din neegalitate, din pământul unde a nascut și trăiește, să-i dea calea în aer, și să-l facă fericit. Și aceste principii idealistice propoveduite de classici au prins rădăcină în totă Franța, a sguidit totă societatea și a adus anul 89, anul eliberării cum se a deprins lumea a-l numi. A erupt revoluțiunea și omul ideal a filosofilor și a rupt legăturile, omul cu judecata perfectă a lui Voltaire se a făcut jefuitor, omul fără patimă, ucigaș, omul cioban și bun a lui Rousseau se a făcut lup și vieța lui idilă, se a prefăcut în un carnagiu pe care mintea

omenescă nu-l pôte încape. Formele de guvernament le-au schimbat classicii, omului însă nu i au dat nici judecată perfectă, nici buneță perfectă, nici adevêrul perfect. El a remas omul natural cu trup și cu patimi înnăscute.

Diderot a rămas în umbră, ier ceialați filosofi au fost prémăriți pentru meritele lor, de a fi căștigat câteva bunuri formale prin prețuul atător nimiciri atător carnagiuri și hoții sêvêrsite în revoluțiune. Revoluțiunea a dovedit că omul ideal a classicilor fiind deslegat de frênele ce-l țin în societate, departe de a fi un ideal de bun și drept, devine dobitoc hrăpitor ca tôte dobitocele carnivore.

Estea sânt mijlocele estea țintele, estea rezultatele și tot estea desamăgîrile idealisților și ale classicilor. Acesta e nodul aceloră cari rădică pe om din lume și dinre ômeni și-l desvêță a suferi pe asemeneai sei în alte împregiurări ca ale sale.

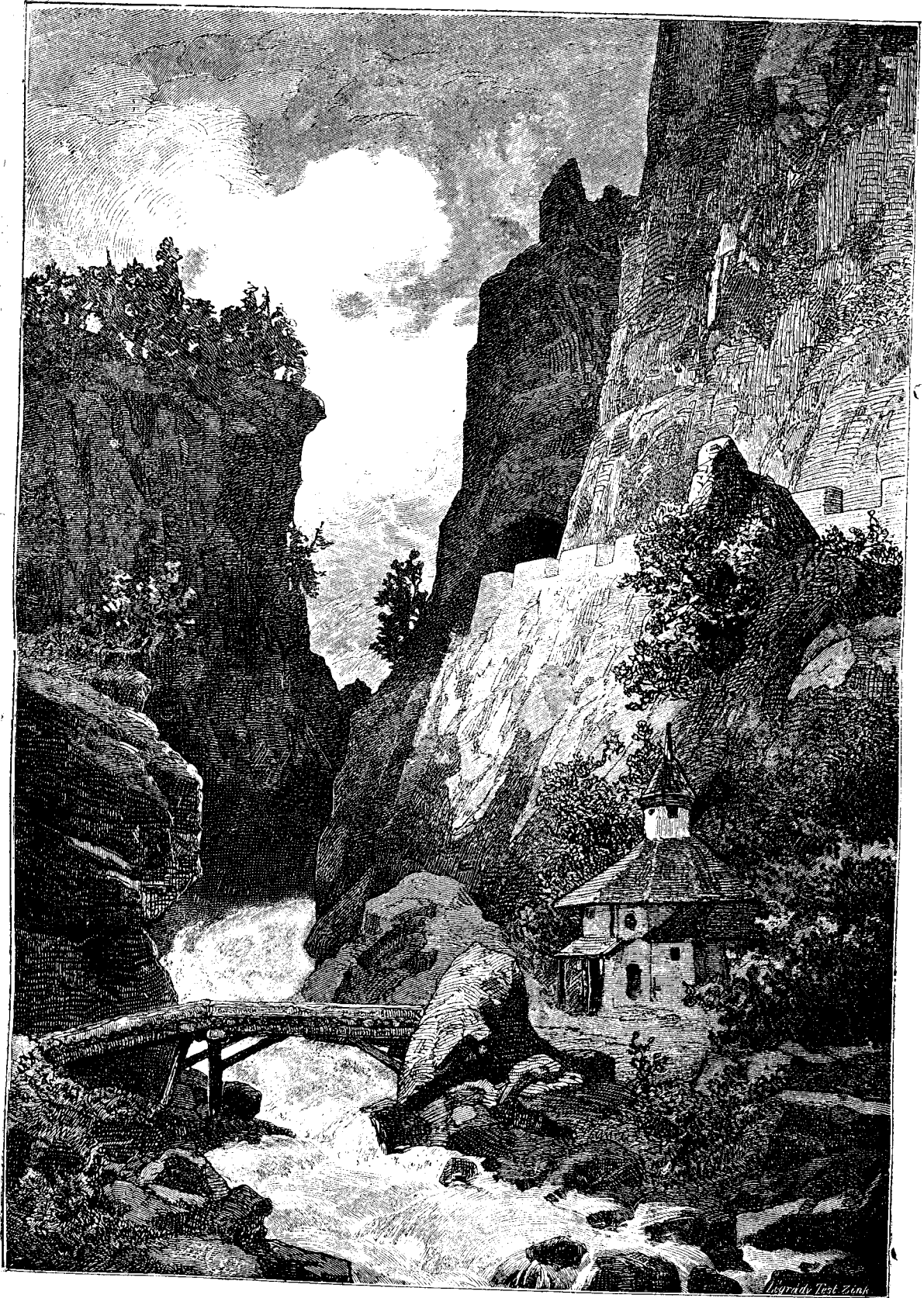
Lumea pe urma științelor inaintate și a esperințelor făcute se a convins tot mai mult de rătăcirile classicilor, și a început a-l socoti cum se socotește predica popii bună de ascultat, dar popa nevrednic de imitat.

Cum am ție cu descoperirea adevêrurilor prin știință și a unei psihologii adevêrate prin filosofia mai nouă, eră lucru firesc ca și artele să și ia altă față potrivită timpului. Omul prin studiu neconținut se convînge tot mai mult că el și lumea ce-i impresoră il hotăresc la fapte și nici decum o putere mai înaltă care planază peste tot și causează tot.

Pentru literatura frumoasă indeosebî dezvoltarea și esplicarea psihologiei, a avut cea mai mare înriurire. Filosofii englezi cu recela scrutării lor au fost chieamați a dovedi pe urmele lui Shakespeare că psihologia e o știință empirică și nu metafisică, ei au pus observarea ca singurul mijloc de cunoșcere a omului. Ei au rupt cu totul cu abstracțiunea sufletului omenesc învêțat de idealisți, și-au arêtat că omul e acea ce-l fac împregiurările și propriile lui dispozițiuni sufletești și lumești și că psihologia individului nu a generalului e psihologia omului.

Locke a fost cel dintăiu psiholog empiric în Anglia, după el Hume, și după esemplul acestora filosofia întregă își ia un curs nou.

Basat pe învățăturile psihologiei empirice, mai întăiu în Franța a ivit un scriitor naturalist care împotriva scriitorilor ca George Sand și Victor Hugo, a știut prin geniul seu să întemeieze scrierea naturalistă, care astăzi a copleșit pe toți classicii. Acest scriitor a fost Balzac. După esemplul lui Shakespeare și a lui Diderot, întărit și de psihologia empirica a lui Locke și Hume, el a scris romane, cari trec mai mult de studii sociale de cât de opuri de artă, tocmai fiind că profunđimea și minuțiositatea cu care observă pe om e dusă la estrem. Dênsul ne arată societatea dela 1830 în colorile cele mai fidele, a pătruns adânc în sufletul omului de atunci, în spirital tuturor claselor și a tuturor unghiurilor Franciei. Scrierile lui sânt icôna fidelă a timpului în care a trăit. El e și numit scriitorul neîndurat, fiind că a decopiat pe om de pe natură cu totul nemăgulit, cu tôte virtuțile și păcatele lui, trupește și sufletește, patimele sânt luate dela isvorul lor și zugrăvite cu dibacia unui geniu observator, căruia nu i-a scăpat nici cel mai ascuns colț a sufletului omenesc. Astfel a fost Balzac, astfel sânt scrierile lui, cari ca și omul vor rămâne neperitoare. Tocmai fiind că eră neîmpăcat, și necruțator, fiind că nu a măgulit pe cel mare, și sufletul peste tot nu-l a deificat, fiind că păcatele societății le-a luat de pe natură și le-a descris în totă uriciunea lor, și fiind că a dovedit cum în lume virtutea e lăudată din gură de toți, persecutată și ne-

Ruinele Chiorului.

Handwritten text, possibly a signature or page number, located below the caption.

socotită însă în faptă, de acea ómenii de pe vremea sa cari se vedeau demascați în scrierile lui, l'au urit l'au persecutat și scrierile lui le-au desprețuit publice. Scriitorii classici a timpului seu și au bătut joc de el dîcînd că e trivial și demoralizat ca și când Patologul ar fi vinovat de bólele ce le descopere. Ei uitau ori mai bine uriau adevérul că în tótă întemplantarea luată din viétă zace o morală profundă, și că adevérul gol, e cel mai mare realist și cu tóte estea cel mai puternic invétător. Aici, ce e drept morala nu zace în cuvént nici în declamagiu, nu e acătiaț în urmă ca la fabule, ci ca zace în faptă, în adevérul, din care se scóte ori ce regulă.

Destul că șcôla lui Balzac născută cu Shakespeare și declarată pe față de șcôlă, a început abiă la anul 1820, și deja astăđi cei mai mari scriitori se țin de ea, i urméză principiile, și fac noroc și nume cu scrierile lor. Putem se dîcem că caracteristica literaturii secului al XIX-lea e cea realistă séu analitică, care astăđi numéřă nu numai pe cei mai mari scriitori a Franciei, scriitori ca Zola, Daudet, ci și în alte țeri are propoveduitori puternici.

În Rusia pe capul realiștilor moderni pe Turgenjew cel mai profund și mai genial din toți genii artei moderne, pe Pissemski, Destojewski și alții, în Spania pe Caballero, în Anglia pe Gissing, în Ungaria pe Kemény și la noi la români în sfîrșit pe Ion Slavici care încă a apucat pe calea realistică.

Tot din cauza din care Balzac a fost persecutat pe vremea lui, tot așa și realisti modernii sînt urgișiți în țera lor, pentru că în demascarea pécaturii ei se țin cu atât mai emeritați cu cât sînt mai fideli și nemăgulitori.

Adevérat și ei își au pécatele lor, cari însă de loc nu sînt principali, ci lucruri mai mult de formă, cauze mai mult de speculațiune. Zola de e. pe lângă profunditatea observării lui are pécatură neiertat că e frivol, pentru că șcie bine că omul îngropat în prostie nu e indestulit cu adevérul curat, mai ales când acela e un adevér sufletesc, pentru care prostul nu are ochiu.

El are scene frivole, pentru ca societatea frivolă modernă se aibă ceva ce sê-l atragă, ca sê cetescă și pe lângă aceste scene frivole sê-i pótă spune adevéruri morale și invétături. Ca sê scótă parale și dela proști, cu frivolitățile sale, încă e un motiv ponderos a acestei greșeli a lui Zola. Turgenjew însă și ceialalți realiști moderni nu sînt frivoli ca Zola, și nu mai puțin ageri în observațiunile lor și geniali în formă și cuprins.

Acesta e naturalismul și el e diametral opus classicismului atât în cuprins și principii cât și în formă.

Tot la anii 1830, după esemplul Iuliei lui Rousseau, și a lui Chateaubriand, se a creat o direcțiune nouă sub conducerea lui Victor Hugo și cu ajutorul dnei George Sand; și acesta direcțiune o cunoșcem sub numele de romanticism. El are aceleși principii cu classicismul, difereșce însă în formă, mai mult după afirmarea lor decât în faptă. Pe când classicul are legi formale peste cari se trecă nu-i este iertat, pe atunci romanticul se lasă în voia genului, și încarcă forma cu flori lirice și joc retoric de cuvinte. Fiind că însă în principiu e greșit romanticismul ca și classicismul, de acea și stéua lui a cădút și numai din respect față de bătrânețele lui Victor Hugo se mai suferă în Francia.

În Germânia numai a remas classicismul, cu câteva ramificări romantice, neclintit, pentru că ênsuși natura germănilor e mai conservătoare, cu timpul însă

și în literatura germăna negreșit își va face cale naturalismul ca singura șcôlă basată pe adevér.

Acum sfîrșesc, după ce am arétat cele 3 direcțiuni artistice ce au domnit lumea dela început până astăđi.

Sfîrșesc, promițînd, a vorbi cu altă ocaziune despre naturalism în specie mai pe larg, analisându-l mai lin și aducând esemple din literatura moderna a popórelor.

Adio la revedere!

Sylvio.

DI Slavici și serbarea „României June“

întu onórea „Convorbirilor literare“.

(Urmare.)

Tinerii noștri dela „România jună“ sêrbătoriră, cum se șcie, în juniu a. c. cu o ședință literară festívă esistență de 15 ani a fóiei „Convorbiri literare“ și a societății „Junimea“ din Iași. N'avem nimic de đis în contra acesteia, în contra faptului în sine. Din contra ne bucurăm din animă, vėđînd via interesare, ce junimea noastră încă de pe timpul studiilor sale documentă față de mersul și de progresul ori regresul literaturii naționali; vėđînd elita tinerimei nóstre nisuindu-se a îmbărbăta êstmod și din parte-și ori-cari succese ale literaturii și culturii rom. Atari juni, cum pré nimerit observă „Gazeta Transilv.“ rėportănd despre acéta sêrbătóre, ne îndreptătesc la speranța, că vor corėspunde mai bine așteptărilor, ce națiunea pune într'ênșii.

Ne mēchni însă, cu părere de rėu mărturim, modul acestei manifestațiuni a junimei rom dela institutele de invétămént superior din Viena, așa cât la cetirea decursului sêrbătórei din vorbă cam așa ceva ne pėtrunse sufletul, ce zelosul și meritatul fost ministru de culte și instrucțiune al României, V. A. Urechia, rėspicã mai adinéori cu ocaziunea împărțirii premiilor în următórele cuvinte: „La renașcerea din acest secl șcôla nu s'a mărđinit a vulgarisá șciința. Lazariu, Asachii, Cichindealii, Eliadji au devenit educători naționali. Aceștia făcură, că copiii români, de ori ce trėptă a societății, se deprindea sê fie modesti, reverențioși cu cei mai bătrâni, tot atât de bine crescuți cât și de invétăți“. „România juna“ însă vrénd a constatá un succes parțial și încă nu din tóte laturile bine definit și admis, lovi, veđi bine după maniera tinerimei infocate și inferbentate spre a nu đice copilăreșce, în drėpta și în stânga, trăgénd tot trecutul, nu de câteva đeci și de câteva sute de ani, al literaturii nóstre prin tină și imală.

Permită-ne drept'acea bunii noștri tineri dela „România juna“, sê le vorbim o sinceră vorbă frățescă, pentru că êstmod publicul cel mare și mai puțin inițiat în lucrurile istoriei nóstre literare și naționali sê auđă în privința celor đise, făcute și întemplate la sêrbătórea cestiunată și sê cunoșcă și opiniunea contrară. „Audiatur et altera pars“. Ne laptă speranța, că din nici o parte nu ni se vor luá în nume de rėu nepretențioșele desluciri, ce în cele următóre ne incumetăm, ba ne ținem îndreptățiți a dá atât ca profesor de literatura rom. cât și ca membru onorar dintre cei dintăiu numiți ai „României j.“, care am veghiat și ênșine cu iubire la nașcerea și légănul ei. Iubirea cătră cei dădăciți și dorul de a-i consiliá și îndreptá sînt pré fireșci, nu ușor se pot stinge în peptul omenesc. Asta ne escuse în ochii ori-cui pentru aceste șire.

Ci sê venim la obiect. Vom urmă reportul, ce-l fece despre decursul ședinței literare festive din vorbă dl I. C. Frunză în „Gazeta Transilv.“ nrri 66—67 a. c.,

de unde același fu reproduc și în „Convorb. literare“ mai din cuvânt în cuvânt.

Corul laudelor fără fine și margine (sine fine dicentes) asupra ne mai auditelor minuni, produse de „direcțiunea nouă“ pe câmpul literaturii noastre, îl deschide îndată referințele dl Frunză. „După 15 ani de lucru, dice dsa, „Junimea“ cu organul său „Convorbiri literare“, privind la fructele muncii sale, aște mângăiare, ier națiunea românească bucură-se, căci pe când literatura noastră se află în stare chaotică (?), „Junimea“ prin critică a contribuit în mod însemnat la renașterea ei și i-a dat viață prin valoroșele scrieri de tot felul; lupta pentru ca să se facă lumină a fost mare, dar ietă că din acesta luptă s'a cristalisat adevărul, și literatura noastră are opere de valoare recunoscută de poporele culte ale Europei. Aceste opere, fie scrise cu semne fie fără semne, fie cu litere cirilice (!) fie cu ori ce caractere scrise, vor rămâne neperitore și vor fi mărgăritare în literatura rom.“

Au nu aveam dară drept, când mai deunăci (în „Familia“ a. c. pag. 164) afirmam, că direcțiuniștii, în imaginațiunea lor cam înferbentată, pe câmpul culturii limbii și literaturii rom. cel de trei patru secole desțelinit și, ales de pe la finele secolului tr. încôce, din ce în ce mai bine cultivat, nu vedea decât un chaos ca cel dela începutul lumii, decât un mare nimic, din care dênșii se credea predestinați a ne creă ca cu vöcea celui Atotputinte, ca cu o vörgă magică, chiar primile elemente ale literaturii?

„Stare chaotică“? Da, are drept dl Frunză. Cumplit de mare și înfiorător de negru a fost chaosul, în care eră învăluită originea și firea limbii române cum și a poporului, ce o vorbiă. S'a pofit, precum ierăși bine observă dl Fr., „luptă mare“ și lungă de trei secole, pentru ca începând dela Luca Str. Lup prin el și unii cronicari și scriitori de după dênșul, apoi prin pleiada nemuritorilor noștri literați de pe la finele secolului preces și începutul celui presinte, ieră după aceea prin Asachii, Eliadi, Çipari și socii lor de opintiri eroice încet pe încet chaosul și întunerecul să se rêsipescă; lumină, ca cea a sörului la mëăădi, să se facă; scrierea românească cu litere străbune se triumfe, prin anii 1850—60, generalminte; lumea uimită să ne descöperă și recunöscă ca ginte latină, cu rari ênsușiri militare și politico-cetățenești; în deceniile 40—50 ale secolului nostru literatura rom., ales poetică, să ajungă la un anumit grad de înflorire, pe tărömul acesteia rëdicându-se cele mai maietöse figure, cu cari până acum ne putem mândri; pe urmă, în concesiuena și influința reciprocă a tôte acesteia, Moldo-Românii prin anii 1860 să-și vedă vechile aspirațiuni politico-naționali mai tôte implinite, ba chiar frații lor ciscarpatini să începă în êst respect, tot pe atunci, ceva mai liber a rësufli.

Iecă rezultatele produse de bărbații literatori și politici ai epocii său epocelor „stării chaotică“! Și nimeni cu simț de dreptate nu va puté negă, că tôte aceste așa eră, că tôte eră fapte complinite, pe când „direcțiunea nouă“ abiă începea pe la 1867, în curioșă coincidință cu începutul erei dualistice austro-ungare, a se plămădi. Öre bine ori rëu au lucrat acele deci și sute de bărbați literatori și politici rom. din timpurile „stării chaotică“? Judece lectorul nepărtinitor, aducându-și aminte de dsa Scripturii, că „din fructele lor i veți cunöșce pe dênșii“.

Cu adevërat s'a recerut, repeșim, „luptă mare“, îndelungată, eroică, ca nemuritorii noștri predecatorii prin sfortările lor de multe-ori supraomenești să potă frange ghiata, să oblëscă calea și să ne înnalte pe cea trëptă de progres omnilatural, pe care vedându-ne străinii amici trăsăltă de bucurie, ieră inimicii să înfiöră și îngrozesc. Au trebuit să se tëmple tôte aces-

tea, pentru ca apoi se vie direcțiuniștii, să se instaleze în casa și la mësă gata, și se cuteze „a sęcëra unde n'au sëmënat, și a adună unde n'au rêsipit“. Da, să începă a negă întreg trecutul literaturii noastre, și cu o cutezanță fără părechie în istoria culturii și civilizațiunii popörelor, a afirmă, că până la aparițiunea dênșilor știință, limbă, filologie, istorie, poezie, literatură română, tôte tôte eră numai minciuna. Da, să provöce anarchie în formele și peste tot în gramatica limbii; să generalizeze în acesta tôte lăpëdăturile gergurilor provinciali parțiali, reducându-ne êstmod limba literară la galimatia de pe la începutul secolului; ba până și cepele egiptene repoftindu-le, ca Israeliții de odiniöră, adeva și reintroducerea literelor cirilice în scrierea rom. oftându-o — cam cu sfielă.

Säu ce altă însemnă declarațiunea dlui Frunză, că i este tot una, „fie operele noastre literare scrise cu semne, fie fără semne, fie cu litere cirilice, fie cu ori ce caractere“? Hei, dl Fr., decă ai locui dta dincöce de Carpați, de sigur ai învățä dela adversarii Românilor („disceres ab hoste“), că nu e tot una a scrie românește cu litere latine ori cu cirilice; i-ai audı plângându-se, căci am părăsit cirilicele și le-am schimbat pe literele străbune. Firește ei se plâng, nu de flori de cuc, ci pentru că ved mai departe decât lungul nasului și știu, ce însemnă factor politic, pré fericit în rezultatele sale pentru Români, au fost literele și adopțarea lor. Așă vedea și premergătorii noștri, începând dela Luca Str. Lup; și tot așă credem că vede în presinte majoritatea departe precumpenitöre a românilor, escepționându-se „uti figura docet“ direcțiuniștii.

Dar ne spune dl Fr., că „Junimea“ din Iași „prin critică a contribuit în mod însemnat la renașterea (?) literaturii noastre din starea-i chaotică și i-a dat viață“. Critica „direcțiunii nouă“? Se vedem ce plătöșce acesta frasă sonöră, pe care căläresc și ceialalți oratori și disertanti dela festivitatea din vorbă. De acea ne și luăm diua bună dela dl Fr., ca să putem conversă nișel și cu dnii Popazu, Haliță, Mera și Albini.

Dl președinte al societății, C. Popazu, în cuvântarea sa de deschidere dice între altele, că „Societatea „Junimea“ prin organul său „Convorbiri lit.“ luptă de vr'ö 15 ani pentru principiul: „Sëmnul adevëruului trebuie implântat în tot locul cu ori ce jertfă“; astfel se introduse la noi cel mai puternic promotor al literaturii, critica, carea singură încurăgëzä adevëratele produse literari și nimicește ori ce produs nejustificat, fără formă și fără cuprins; față de starea noastră literară înainte de 60 de ani e förte naturală reacțiunea, lupta, și lupta a fost crancenă, căci se introducea la noi un ce nou, critica, șcl.“

Stați să ne uităm pușin drept în ochii acestor afirmări și argumentări curioșe.

Öre adevërat să fie, că direcțiuniștii se luptă de atăți ani, ca sëmnul adevëruului să fie implântat în tot locul cu ori ce jertfă, și că ei au înroduș la noi mai äntäiu și äntäiu ca un ce nou critica? Dar atunci predecatorii noștri trebuie că au propagat în și prin literatură numai neadevëriuri? Dar atunci cum de recunöșce ênsuși capul direcțiuniștilor în anul acesta („Convorbiri lit.“ 1882 nr. 1), de și cam târduș și după premerse critice pe cât fulgerätöre pe atât și nejuste, că lucrările Șincailor, Maiorescilor, Clainilor, Balescilor șcl. promitea ceva? Dar atunci cum de literatori străini în foi străine aflară și aflä lucrări de ale acelor predecatorii, demne de a fi läudate și prezentate în fața Europei culte?

Așă cronicarilor noștri de prin secele XVI—XVIII chiar și adversarul cel mai încarnat al continuității Românilor în Dacia antică, Roessler, le recunöșce ingenuitatea și sinceritatea întru relatarea tëmplămintelor

istorice (Rumänische Studien); cronicile lor sânt traduse de un Filstich, Picot, precum și unele scripte ale pré învățatului principe Demetriu Cantemir de alții, în varie limbi europene; legiferațiunile moldo-române de prin secl. XVI—XVII stéua méđănópteii, Petru cel mare, le recunóște de juste și înțelepte; codicele lui Mateiu Basarab (1633—1654), tradus în lătinie de Andreiu Panoniu, este sub numirea de „codex Basarabae“ prețnit de erudiți; cărticica teologică „Flórea adevéru-lui“ din 1750 se află démnă de a se traduce și tipari, înainte cu vre-o dóuă decenie, lătinește în Roma; metódu de critică istorică și de discerneméntul faptelor istorice a lui Georgiu Șincai îl admiră un Edgar Quinet, cunoșcințele-i de istoria Románilor le laudă adversarul Eder și conșoții; primele gramatice și lucrări gramaticali-limbicte ale unui Sam. Clain, P. Major, Mih. Boiadgi, Ioan Alexi șcl. sânt prețioase în ochii erudiților europeni și folosite de dênșii până în zilele nóstre; lucrările poetilor nóstri încă în prima jumétate a seclului presinte încep a le prețui tot mai mult unii învățați străini, cari unele produse ale Musei române le și presintă în traducțiuni publicului frances, germán, italian, angles, începénd dela unele piese de ale bétránilor C. Conachi, G. Asachi, C. Negruzzi până la cele publicate de H. Stanley în „Roumain anthology“ (Stratford 1856) și la altele mai înainte și mai după aceea. —

Iecă dar, că străinii în toate timpurile, de când începum și noi a avé o literatură propriu dísă séu scrisă, tot aflară și între produsele acesteia câte ceva bun. Ori că și citatele lucrări literare-șciintifice și altele asemeni lor stă numai din neadevăruri și minciuni, și drept asta furé înfătoșate lumii culte? Cu adevérat lucru straniu e și întristator totodată, ca nu paseri străine, ci chiar române se ne spurce cuibul!

(Va urmă.)

Dr. Gregoriu Silăși.

Suveniri și notițe de călătorie.

(În Transilvania, România și Dobrogea.)

(Urmare.)

XLV.

Sinaia, decând a devenit locul de predilecțiune pentru petrecere în timp de véră a Majestaților Lor a Regelui și a Reginei, a devenit un nume istoric. Acesta localitate ce întrunește toate condițiile de atracțiune, este unică în totă România, ma pot dice că este una dintre cele mai frumoase și mai romantice din întrégă Europa.

Despre Sinaia a început a se scrie mult. Mâne poimâne vom poseda o literatură întrégă.

Eu me voi folosi la acest loc numai de dóuă scrieri, cari după mine merită a fi considerate din toate vederile și cari sânt lucrute cu multă cunoșcință de lucru și anume: a) Sinaia de Enaceanu, * care op am al mulțumi bunavoinței amicale a dlui major Romulus Maghieru, adjutant al M. S. Regelui României, trimițéndu-mi un esemplar în amintirea facerei cunoșcinței nóstre la Sinaia; și b) „Das Prahovathal und Sinaia in Rumänien“ de Alfred Sehran. **

D. Enacénu în opul seu de 180 pagine tractéază istoria Sinaiei împărțindu-o în trei epoce. I. Epoca pre-

* Sinaia istoria sântei mănăstiri lucrată după documente vechi și noi și adausă cu tradițiunile locale respective, în zilele Majestați Sale Carol I Regele României și ale Maj. Sale Elisabeta Regina României de archimandritul Genadie Enacénu. București 1881.

** Jahrbuch des siebenbürgischen Karpathenvereins. II. Jahrgang 1882, Hermaustadt, pag. 125—135.

istorica, a II-a a Spatarului Mihaiu Cantacuzén și a III a actualității.

În epoca I-a ne spune autorul cumcă Monachii mănăstirei Némțului au servit ca avantgardă pentru Románismul ce s'a pogorit din munții Maramureșului. Despre începutul vieții monachale în munții Buceci nu se șcie hotarit pentru că lipsesc datele istorice. Cu toate aceste se sustine cumcă acesta a început cu mult înainte Spatarului Cantacuzén și că locurile mănăstirei Sinaia se fi adăpostit monachi încă din seclul al XIV-lea când s'au fundat cele mai multe mănăstiri din Țările române.

Locurile unde se află astăzi mănăstirea s'au numit înainte de Spat. Cant. (1695) Molomoc s. molomoț. Numirea de mănăstirea Sinaia s'a dat de cătră Spat. Cant. din respectul cel mare cel avea fundatorul pentru mănăstirea Sinaia din Orient cu care ținutul are ceva asemenare topografică.

În epoca a II-a se publică documentul fundațional a Spatarului M. Cantacuzén, apoi vorbește de persóna fundatorului, arétând atât meritele lui cât și a întregii familie Cantacuzén pentru țera, pentru biserică, și în urmă pentru literatura română, astfel că acesta familie a jucat în Țera românească cele mai însemnate roluri istorice positive.

Tatăl lui Mihaiu, Stolnicul Constantin Cantacuzén, fiind urmărit de Grigore Ghica, ș-a scăpat viața în pădurile de lângă București, unde după rămânere de 3 zile a făcut un vot Maicei Domnului, că scăpând cu viața va clădi o mănăstire. Acesta a și făcut fundând mănăstirea supranumită Cotrocenii, care astăzi servește de reședință de véră pentru Maj. Lor Regele și Regina și unde încă pe timpul lui Cuza s'a fundat Asilul Elena Dómna.

Spatarul Mihaiu împreuna cu maica sa Elena, pe timpul domnirii fratelui seu Șerban a vizitat Palestina și muntele Sinaia cel vestit. Pe timpul domnirii lui Duca voievod a fost persecutat de acesta și scăpând de urgia lui a făcut vot a clădi mănăstirea Sinaia, la a. 1695.

Spațiul în care este zidită acesta mănăstire este 40 metri lungime și 30 lățime. Mănăstirea este simplu clădită.

Mănăstirea Sinaia este în privința construcțiunilor compusă din 2 patru lature, situate unul lângă altul, din care cel întâiu o biserică și un paraclis cu chiliile respective, și care se numește cetate, ier al doilea posedă o biserică cu 2 rënduri de case. Mănăstirea are patru hramuri și anume: Schitul dinaintea fundarei mănăstirei lui Cantacuzén a avut de patron pe Sf. Nicolae, Biserica lui Cantacuzén are de patron Adormirea Pré Curatei Fecióre Maria; Capela din Mănăstire are de patron Schimbarea la față ier biserica cea mare din mănăstire întrunește pe toți 3 patronii.

Superiorul mănăstirei este un stariț carele se alege dintre părinți mănăstirei.

Spatarul M. Cantacuzén, carele a mai fundat o mănăstire în București, a lor trei-ierarhi, supranumită Colța, a dispus ca ambele aceste se urmăză îndatoririlor sociale și cu deosebire se porțe grijă de séraci, ier cea din Sinaia avea dătoria speciale se se róge toți părinții necurmat lui Dđeu pentru țera etc. Mănăstirea Sinaia a fost pusă de fundător sub epitropia mănăstirei Colța din București.

Afară de moșiile cu cari a fost înzestrată acesta mănăstire de cătră fundător a mai primit mai târziu și altele dela alți donatori, ier formele averei erau bunuri fonciare, privilegiu și ómeni de serviciu numiți scutelnici.

(Va urmă.)

Dr. A. P. Alexi.

SALON.

Dela Mehadia.

(Cum petrece lumea în băi, — Trei concerte, — Banii publici trebuie ținute în evidentă. — N. Popoviciu cântărețul-profesor. — „Lucru românesc“. — Concertul plugarilor în Chiseteu. — Un preot cum trebuie să fie. — Ôspeții din băi.)

Petreceri : dans, excursiuni, concerte, tombola, apoi politisare națională și internațională, luptă pentru diare decăte ori apar evenimente mai momentose cam d'as-tea ocupă publicul Mehadiei în orele de recreațiune. În fie-care sêră dela 9 ore până la 11 se găsește mai întreg publicul în frumosul și imposantul salon de cură. În acelea ore se danseza după o programă permanentă : 1) Csárdás, se cântă din partea orchestrai tot-deuna dar numai rar se găsește câte o păreche care sê-l danseze. 2) Vals. 3) Polca française. 4) Quadrille. 5) Hora. 6) Mazurca. E o plăcere a vedé cum și damele și bărbații străini se învîrt în hora românescă. În programa este pus și „Colo“ sêrbesc dar în lipsa jocătorilor nici ca să cântă în salon.

Am avut până acuma trei concerte. Cel dintăiu al artistilor maghiari din Budapesta despre carele vi-am fost împărtășit unele detaiuri. Al doilea concert de diletanți intră cari Madame Dănescu cu vócea, dl Schweiger cu citera, dl Rasti cu pianul și artistul nostru N. Popoviciu cu sonorul seu bariton. Acest concert s'a dat în folosul bisericei române ce are a se zidi în satul vecin Recinésca. Fiind că în tot anul se arangéază câte un concert spre folosul acelu fond lumea nu fără cuvênt să intrébă cum și unde se administreză suma adunata. Atăta șciu că nici protopopul concerninte n'are cunoșcință despre acest fond. O socotélă spre linișcirea contribuenților n'ar strică. Al treilea concert l'a arangiat dl Nic. Popovici, baritonistul stipendiat al diecesei Caransebeș și dela începutul anului viitor profesor de cânt și musica la instit. ped. teol. din Caransebeș. Cât pentru concert ajunge a amintí, că a reușit și în privința morală și în cea materială foarte bine. A cântat și a plăcut mai mult arilele românești fiind de față în număr preponderant român.

Cu asta ocașiune trebuie se observ cu mulți alții dimpreună că viitorul unui baritonist cu o vóce atât de simpatică și cu o șcôla atât de frumósă nu este la catedră ci pe scenă séu în salon. Sê nu se contunde talentul pedagogic cu cel artistic. Până când va fi silit cântărețul Popoviciu a instrua pe alții, va perde ênsuși tehnica vocei sale. Talentele instruite până la gradul de artist nu sânt la noi românii atât de multe ca sê nu trebuésca cruțat fie-care și încuragiat pe cariera care-i compete. Alți cântăreți atunci apucă a da lecțiuni când nu mai pot brilă cu vócea, Popovici acuma când e încă în desvoltare ocupa funcția cântăreților invalidi. Aci de sine se scapă gura a esclama cu pesimism : „lucru românesc!“

Fiind vorba de „lucru românesc“ și de cântăreți îmi vine minte iubileul de 25 și atăta de ani al esistenței corului plugarilor din Chiseteu. Dar acesta nu e lucru slab românesc ca o serbare epocală, prima în istoria culturii românești, ca aceea a concertului celór 25 și atătea de coruri de plugari, sê se ține într'un sat par că s'ar ascunde se nu-i vedă și sê nu-i cundă nimenea. În tótă lumea adunările reuniunilor de cântări alarméză o țera întregă, la noi prima întreprindere de acest gen și încă o întreprindere unde pluga-

gariulu se innalță la nivoul artei, unic în țeră, se face într'un sat, unde nu se póte dar nici nu se invita lumea amatoră. Nu e asta idea numai a mea ci a mai multor români din România chiar cari necunoscênd cor de plugari simt dorința a-i audí și vedea. Sê sperăm, că pe anul viitor cel puțin cu adunarea plugarilor cântăreți nu se va petrece lucrul așa de „româneșc“. Se imităm pe străini cari sânt mai înaintați decăt noi.

Numêrul ôspeților e peste 5000, și încă tot vin. Aci a fost și sânt încă : dr. Polyt, dr. Mileticiu, dna și dșora Bogdan (B.-Comloș,) dna Beleş, protop. Gurban, Bonciu din Arad, Barb Constantinescu, deputații Maldosescu, Willacos, Betolianu, Porvineanu, Vas. Maniu, Corlanescu din București, dr. Gallu și dna, archiducele de Nassau, fratele reginei României șel.

Trebuie sê amintesc de părintele protopop Gurban, care cu predicele sale ce le-a ținut în biserica românescă din băi a atras atențiunea întregului public din băi. Biserica e plină când predică protopopul și românii de dincolo ne invidiéza preoțimea nóstră. Datorim tot respectul astorfel de preoți cari ori unde s'or află nu uită că sânt preoți și au misiunea d'a predică morală și credința în biserica care la noi e națională. Mai mulți preoți au venit la băi în toți anii, dar ore câți au predicat de pe amvon? Protopopul Gurban face onóre clerului nostru, și diecesa Aradului încă se póte mândri decă va avé mulți preoți ca Rța sa.

Balneofil.

Proces verbale

luat în ședința I a adunării generale XXI a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român ținută în 27 aug. st. n. 1882 în orașul Deș.

Președinte Jacob Bologna. Notar : Dr. D. P. Bărcianu.

1. După deschiderea ședinței prin un scurt discurs al președintelui, alăturat sub /, și un discurs de salutare a adunării din partea Deșenilor, rostit de dl Ioan Velle, alăturat sub //, se face, conform punctului 2 din programa, apelul nominal al membrilor, spre a șci, cari dintre cei prezenți sânt membrii cu vot în adunare.

Apelul nominal servește spre șciința.

2. Cassariul despărțemêntului Deș, Alexe Bogdan, cetește o lista a membrilor Asociațiunii din acest despărțemênt, cari au plătit taxele în anul curent.

Adunarea decide a se incorporă acésta lista raportului, ce se face din partea comisiunii de înscrieri și incassari, care este a se alege.

3. Urmând la ordine esmiterea unei comisiunii de 3 pentru incassarea de taxe dela membrii vechi și dela cei ce vor voi a se înscrie ca membrii noi — la propunerea dlui avocat Gavril Manu adunarea proclamă de membrii ai acestei comisiuni pe dnii : Alexiu Bogdan, Ioan Velle și Ales. Mica.

4. Spre a puté comisiunea acésta indepliní lucrurile sale, se suspinde ședința pe 1/4 de óră.

5. Redeschidêndu-se ședința, raportorul comisiunii, dl Aléșandru Mica, arétă, că s'au incassat peste tot 276 fl. v. a. ca taxe de membrii, și 11 fl. ca taxe pentru diplome. Anumit s'au incassat suma de 75 fl.

A) ca tacse dela membrii vechi : a) George Grădoviciu candidat de avocat în Deș ; b) Vas. Hosszu jude reg. în Deș ; c) Ioan Cipu concipist la oficiul de mesurarea competițelor ; d) Sim. Popelea concipist la perceptoratul reg. ; e) Ioan Criste protopop în Rut ; f) Petru Mureșan Sireganul din Deș ; g) Petru Luca din Deș ; h) Ilie Bărcian din Orman ; i) Daniel Lica adv.

în Bistrița; l) Dimitrie Suciuc adv. în Cehu; m) Ioan Pop din Domnin; n) Florian Cocian adv. în Cehu și o) Ioan Velle protop. în Deș.

b) ca taxa dela membrii din nou înscrși suma de 180 fl. și anumit dela: a) Alesandru Racoți asesor la sedr. orf. în Deș; b) Alecsie Bogdan cancelist reg. în Deș; c) Ioan Georgiu spiritual în Gherla; d) Ales. Mica notar cercual în Deesakna; e) Alecsiu Latițiu învățat. M.-Lapos; f) Ioan Popu Reteganul învățat. în Buciumșesa; g) Clement Pop preot în Bred-Silvan; h) Samuil Cupșa protopresbiter în Cupșeni; i) Vas. Popu econom în Gherla; l) Grigorie Stețiu adv. în Gherla; m) Ioan Imbuzan în Diviciori-mari; n) Vas. Borgovan prof. în Gherla; o) Ștefan Filip în Remetea; p) Ștefan Ilieș protopresb. în Cristolțul-mare; r) Ioan Balint în Füzés; s) August Sighiarto not. com. în Agrieș taxa anuale de câte 5 fl., ieră dela t) Iosif Crișan adv. în Abrud taxa de membru ord. pe viêtă;

c) Dela membrii ajutatori 6 fl. și anumit dela: Pavel Huza, Gavril Ilieș, Ioan Mureșan, Ilie Centea, Ioan Banciu și Gavril Sleam spre plăcută știință, proclamându-se de membrii ai Asociațiunii Alesandru Racoți din Deș, Alecsiu Bogdan din Deș, Ioan Georgiu din Gherla, Alesandru Mica din Deesakna, Alecsiu Latiș din M.-Lapos, Ioan Popu Reteganul din Buciumșesa, Clement Popu din Bred-Silvan, Samuil Cupșa din Cupșeni, Vasilie Popu din Gherla, Grigorie Stețiu Diviciori mari, Vasilie Borgovan din Gherla, Ștefan Filip din Remetea, Ștefan Ilieș din Cristolțul-mare, Ioan Balint din Füzés, August Sighiarto din Agrieș și Ios. Crișan din Abrud.

6. Presidiul aduce la cunoștință, că dintre membrii Asociațiunii, au repausat în decursul anului Ștefan Borgovan căpitan c. r., Simeon Balomiri fost primar al orașului S.-Sebeș și Gavril Ilieș.

Adunarea își areră prin scolare regretele sale pentru pierderea zeloșilor membrii amintiți.

7. Presidiul aduce la cunoștință, că președintele ordinar al Asociațiunii, părintele Timoteu Cițariu, eminentul bărbat de știință, din cauza sănerătăii sdruncinate, este împedecat a duce presidiul în aceră adunare, din care cauza, în conformitate cu statutele, ducerea presidiului a cărăt în sarcina vice-președintelui.

Spre știință, urându-se dlui președinte Tim. Cițariu un calduros sē trăiescā.

8. Presidiul presentā:

a) Rogarea eforiei scolare din Cămpeni pentru un ajutor pe sēma șcōlei de acolo;

b) Rogarea comitetului scolaric din Lapușul-ung. pentru un ajutor pe sēma șcōlei de acolo;

c) Rogarea senatului scolaric din Șomcuta pentru un ajutor pe sēma șcōlei;

d) Rogarea senatului scolaric din Șimleu pentru un ajutor pe sēma șcōlei;

e) Rogarea Mariei Turturean pentru un stipendiu spre a-și putē continuā studiile în institutul preparandial din Cluș.

Se străpun comisiunii bugetarie, ce se va alege.

9. Presidiul presentā:

a) Adresa despărțēmētului I (Brașov), prin care invitā adunarea generalā viitōre în Brașov;

b) Rogarea lui Ioan Gavrilăș pentru un stipendiu la diplomație;

c) Propunerea dlui dr. Absolon Todea, în privința lasamentului dupā parocul Ioan Jancu din Vidra;

d) Propunerea dlui dr. A. Todea în cauza lasamentului dupā Avram Iancu.

Se transpun comisiunii pentru propuneri, ce este a se alege.

10. Presidiul presentā următōrele disertațiuni in-

sinuate spre cetire în adunarea generalā și declarate admissibile:

a) „O privire atenta prin istoria pedagogiei și a instrucțiunii la Romani vechi“ de dnul V. Borgovan prof. preparandial în Gherla;

b) „Despre linte sēu mazere la rimatori în legaturā cu Taenia solitaris dela om“ de Sim. Stoica medic cercual;

c) „Însēmnatatea studiului meteorologiei și necesitatea înființării de stațiuni meteorologice“ de dr. A. P. Alexi, profes. în Năsēud, care adauge la disertațiune și unele propuneri pentru înființarea amintitelor stațiuni.

Spre placutā știință, cu aceea, că se vor pune la ordine la rēndul lor; ieră ce priveșce propunerile dlui dr. A. P. Alexi, ele se transpun comisiunii pentru propuneri.

11. Presidiul presentā o telegrama a dlui avocat Patricie Barbu, în care salutā adunarea generalā și-i doreșce în numele romānilor din ținutul Reginelui succesele cele mai frumōse.

Spre placutā știință.

12. Se citeșce raportul general al comitetului despre activitatea sa în decursul a. 1881/2. Raportul se aclude ///. la acest proces verbale dimpreuna cu conspectul despre toți stipendistii și ajutōrații din fondul Asociațiunii dela 1862—1882.

Se transpune comisiunii pentru propuneri, cu îndrumarea, că ivindu-se lipsa, — sē se întrunescā cu comisiunea bugetarā, spre a putē face în procsima ședința raport în privința propunerilor cuprinse în acest raport.

13. Se presentā din partea comitetului rațiociniul despre starea cassei Asociațiunii și despre fondul unei academii romāne de drepturi.

Fiind rațiociniul tiparit, se priveșce de cetit și se transpune comisiunii ce este a se alege cu scop de a face revisiunea rațiociniilor cassei.

14. Se presentā din partea comitetului un proiect pentru preliminarul de buget al Asociațiunii pentru timpul dela adunarea gen. presentā până la 31 dec. 1883.

Se transpune comisiunii bugetare.

15. Urmēzā la ordine alegerea comisiunilor. Pe basa unei liste compuse cu înțelegerea mai multor membrii, presidiul propune

și adunarea designēzā:

a) ca membrii ai comisiunii de 3, pentru revisiunea socotelilor pe dnii Vas. Popu, Ștef. Galea și Grig. Pletos;

b) în comisiunea de 5, pentru esaminarea proiectului de buget, pe dnii George Popa, dr. Gregoriu Silași, Ioan Ciocan, Part. Cosma și Ioan Georgiu;

c) în comisiunea de 5, pentru studiarea propunerilor și petițiunilor însinuate, pe dnii Vas. Hosszu, dr. A. P. Alexi, Grig. Stețiu, Nic. Fekete Negruț și dr. Absolon Todea.

16. Dl profesor preparandiale V. Borgovan cețesce disertațiunea sa intitulatā: „O (privire) escursiune atenta prin istoria pedagogiei și a instrucțiunii la Romani vechi“.

Dissertațiunea se alaturā ///. la acest proces verbale.

Fiind timpul inaintat, ședința procsimā se anunciā pe luni în 28 aug. la 9 ore deminēțā.

Deș d. u. s.

Iacob Bologa m. p.
v.-președ.

Dr. D. P. Bărcian m. p.
notariu.

Ruinele Chiorului.

— La ilustrațiunea de pe pag. 421. —

Ilustrațiunea ce aducem în numărul prezente, ni revocă de o parte în memoria trecutul glorios, și plin de episoade eroice, de alta parte însă ni arată cum se nimicește cu timpul chiar și cele mai artificioase opere ale omenilor.

Iată o ruina, carea odinioară ca fortăreța importantă a dat frunte cu atacurile inamicilor și a scutit un ținut întreg de plumbul contrariului, pentru ca astăzi să se restringă a fi un document modest al trecutului viforos.

Fortăreța Chiorului carea în trecut a inspirat téma și respect inamicului, astăzi a devenit a fi obiectul tradițiunii și al legendelor nevinovate, și din gloria trecutului nu a ramas alta decât numele carele l'a imprumutat unui întreg district împoporat.

S. R.

Literatura și arte.

Iubileul corului vocal de plugari din Chiseteu, despre care mai scriserăm, are să fie o petrecere foarte interesantă. Acest iubileu se va ține la 8/20 septembrie, când numitul cor va serba anul al 25-le al înființării sale. Pentru înlesnirea călătoriei direcțiunea căilor ferate de stat a admis o scădere de 25% din preț. Programul festivității s'a statorit astfel: În ajunul festivității corul din Chiseteu, (o comună în Bănat), va întâmpina corurile străine la gara din Belinț. La 8/20 sept. întâiu assistare generală la missă, la 3 ore corurile intrunite vor alege juriul, apoi se va începe concertul corurilor emulătoare, după care juriul va pronunția verdictul seu și va împărți premiile, cuvânt de închidere rostit de președintele corului iubilant, sera corul din Chiseteu va juca „Nunta țărănească”, după care va urma danț. Vor fi patru premii: 1) 70 de franci dăruți de dl deputat dr. Iosif Gall; 2) o culegere de 100 piese române în cvartet; 3) o partitură cu diferite imnuri religioase în cvartet; 4) diplome de distincțiune. Corurile emulante vor fi din următoarele comune: Belinț, Budinț, Cebza, Gruiu, Coșteiu mare, Ictar, Herendești, Paniova, Satu-mic, Semlac și Silha, cari vor executa feliurite piese române. Spre încheierea serbării: „Hora Griviței” jucată de coriștii din Chiseteu.

Scrierile lui **Mircea Rosetti** se vor publica în o colecțiune. Volumul prim a și apărut. Acesta conține novelele: Anul nou, Spovedania unei murinde, O Româncă, Bălan, Zinca, 14 iuliu al mamei Bernard, Prima ciocnire, Lacrami de mamă. Acest volum mai cuprinde portretul și biografia junelui autor repausat scrisă de dl Emil Costinescu. În curând va apăre și al doile volum, care va conține: „Stăpânii noștrii scris în limba francesă, cu traducțiunea română, urmat de „Cărmuiți” și „Cărmuitori” și „Inamovibilitatea magistraturei”. Al treile tom va cuprinde: „Mirea Mirele” și scrieri diverse. Al patrăle va conține: „Note și impresiuni”.

Cărți noué: „*Aritmetica rationata*” de I. J. Fălcoian, fost profesor la facultatea de științe, edițiune nouă, în librăriile din București. — *Di V. Gr. Popp* va scote acuș de sub tipariu a doua edițiune corectată și amplificată din opul seu: „*Conspect asupra literaturii române*”.

C e e n o u ?

Hymen. *Di Iuliu Filimon* cleric absolut al diecesei gr. cat. de Oradea-mare, ș-a incredințat de soția pe dșora Maria Farkas, fiica parocului din Cordéu Alexandru Farkas.

Alumneul național român din Timișóra a ținut adunarea sa generală de ăstimp la 29 august, sub presiulul părintelui protopop George Crăciunescu, luând parte un public mai mare decât în anii trecuți. Alumneul are aprópe la 9200 fl. și o mică realitate. Adunarea a decis să se începă întreținerea alumniștilor, dar la început să se primescă numai doi. Concursul s'a și publicat. Ne bucurăm de acesta renviarea a Alumneului din Timișóra și sperăm că inteligența și poporul nostru din Bănat, care se bucură de o stare materială mai bună, va da acestei întreprinderi avântul dorit. Dăcă voim să ne asigurăm viitorul și să înaintăm, trebuie să facem progres în cultură. Să spriginim dară instituttele nóstre culturale, căci dăcă noi nu le vom spriginii, alții nu vor face acésta.

Junimea română din promontorul Maderatului a dat în 22 aug. st. v. un bal în favorul școlei gr. or. din Șiria. Balul, precum ni se scrie, a succes bine și făcú onóre arangiătorilor. Între alți onorațiori eră de fața și fostul comite suprem Petru Aczél. Dintre dame amintim pe dómnele Ecaterina Stan, R. Fruja, E. Morar, Borlea, Morariu, Maria Ardelean, Ana Ștef, N. Ioanovici Faur, și dșorele Iulia T. Ursu, Ecaterina Stan, Faur, Elena Popescu, Elena Caracioni, A. Bradean și altele.

Petreceri de véră. *Junimea studiósă din Lipova* a arangiat la 15/27 august o petrecere de véră precedată de un concert declamatoric musical. Venitul curat s'a destinat pentru un fond spre ajutorarea pruncilor școlari lipsiți de mijloce. Petrecerea a reeșit foarte bine. — *La Timișóra* Reuniunea învățătorilor din tractul Timișorii va da la 4/16 septembrie o petrecere cu joc.

Velocipedul pe mare. Un American, maiorul Urch, — a esperimentat la Montreal un sistem ingenios de locomoțiune pe apă, inventat de dănsul: velocipedul pe mare. Machina consistă din două mici șalupe cu totul închise și între ele la patru seu cinci picioare de distanță, prin nisce subțiri vergele de fer. În mijlocul aparatului, între cele două șalupe, se află o rôtă destinată a face să se învêrtescă o helice așezată la urmă, ca aceia a vaselor ordinare. Operatorul face să funcționeze acéstă rôtă cu picioarele ca la velociped, și ține în același timp firele cărmei. O pânză, care pôte să fie pus și luată după voință, serveșce în același timp de mijloc pentru a împinge aparatul și de adăpost operatorului contra sórelui sau plóiei. Acésta curiósă machină conține destul lest pentru a nu se cufunda și pôte să urce cu inlesnire curentele cele mai puternice. Maiorul Urch a făcut în câte-va minute tot giurul insulei vecine pe un velociped, în fața unei mulțimi considerabile. Ceea ce este mai de mirat în acéstă invențiune, este că ea pôte servi pe mare, în mijlocul valurilor. Anul trecut steamerul Appledore a întâlnit pe maiorul Urch cu aparatul seu în mijlocul mării, la opt mile de cóstele de la New-Hampshire. D'o dată toți au crezut că este vr'un monstru de mare de o noua specie.

Inundațiune. Din Cernăuți se telegraféză: Comunicațiunea comercială este intreruptă. În Zaleszczyki a eșit Dniștru. De aceea s'a oprit trecerea peste podul de luntri acolo. Pe tótă linia drumului de fer stavilele și podurile sânt stricate. Multe case și gări tot mai stau în apă și mereu vin vești de calamități cauzate de apă. Întinderi mari de pământ sânt inundate. Multe case de pământ de a le rutenilor? s'au dus fără a mai lăsa o urmă. Până acum încă nu s'a putut constată numărul ómenilor, ce s'a inecat. Paguba, care în privința imobilelor și a animalelor domestice s'a făcut, e imensă. Se trăge nădejde, că până vineri se va puté restabili comunicația pe drumul de fer. („Tel. Rom.”)

Necrolog. *Alessiu Popoviciu*, avocat în Comloș, comitatul Arad, deputat sinodal în Arad și congresual la Sibiu, membru al epitropiei fondurilor comune ale dieceșelor Arad și Caransebeș, unul din românii binecunoșcuți în acel comitat; a încetat din viață la 6 septembrie în etate de 58 ani, lăsând în doliu pe soția sa Liuba n. Demetroviciu, pe fiicele sale: Emilia măritată Timoteu Miclea, Aurelia măritată Iosif Vulcan, Silvia măritată George Feieru, Elena mărit. Mihaiu Veliciu, și pe numeroși consăngeni. Fie-i țărina ușoră!

Necrolog. Din Slatina Maramureșului ni se trămite un nunțiu trist despre adormirea unei june fragede. Anunciul e: Mihail Pavel, episcopul gr. cat. de Oradea-mare, Vasiliu Pavel preot cu soția sa Lucreția Vultur, Elena Pavel cu soțul seu Ioan Vultur proprietar în S.-Slatina, Mihail și Ioan Pavel studenți, Vasiliu Jody preot în Vad — în numele lor și a tuturor consăngenilor anunță cu inimă plină de durere morțea prématură a mult iubitei și neuitatei lor nepoțe, sore și afine, a junei feciore *Maria Pavel*, întemplată la 4 august st. n. a. c. 11 ore a. m. după un morb îndelungat, după ce s'a proveșut cu SS. Sacramente ale moribunților, în anul al 19 al etății sale. Remașițele pământene i se vor înmormânta după ritul gr. cat. la 6 august l. c. st. n. la 9 ore a. m. în cimiteriul gr. cat. local. S. Liturgia funebrală pentru repausul sufletului decedatei se va celebra la 7 a l. c. deminătă la 8 ore în biserica gr. cat. de aici. S.-Slatina, 1882, 4 august. Țărina-i fie ușoră și memoria binecuvântată!

Rațiociniul concertului împreună cu bal, arangiat în M.-Sziget la 7 aug. 1882 în folosul Societății pentru fond de teatru român, cu care ocaziune au încurs:

a) pentru spesele primirei	200 fl. 32 cr.
b) pentru fond de teatru	517 fl. — »
c) pentru banchet și bal	535 fl. — »
	Suma: 1252 fl. 32 »
	Erogate: 624 fl. 49 »
	Venit curat: 627 fl. 83 »

Și anume dela următorii domni:

Petru Mihali 110 fl., Dr. Ioan Mihali adv. 60 fl., Mihail Kökényesdi adm. vic. 60 fl., Vas. Lázár protop. a subscris 65 fl., din cari a solvit 20 fl., rămân de solvit 45 fl., Titu Budu 10 fl., Vas. Kiss 10 fl., Ioan Ivasco preot 7 fl. Mih. Marina preot 10 fl., Petru Szalka preot 13 fl., Vas. Pavel preot 10 fl., Bas. Jurca dep. diet. 100 fl., Bas. Hozsda 6 fl., Ștefan Borodi not. com. 11 fl., Bas. Gyenge preot 8 fl., Ioan Fanea preot 10 fl., Ambrosiu Berindea preot 10 fl., Vasiliu Papp preot 7 fl., Georgiu Cziplé jud. com. 7 fl., Joanu Gyenge preot, Stefanu Mihaiu și Joanu Suska în numele compos. din Sacelu 5 fl., Juliu Vincz jud. cerc. 10 fl., Vasiliu Danu preot 10 fl., Isabella Danu 1 fl., Joanu Comanu preot în Saliste 5 fl., Stefanu Lázárú doc. 5 fl. 50 cr.; Mihael Jurka preot 5 fl.; Joachim Fetu 6 fl., Aureliu Zoicasiu preot 2 fl., Joanu Márkés preot 3 fl., Danielu Napoianu preot 10 fl., Paulu Orosz preot 3 fl., Andrea Kovács sen. 3 fl., Stefanu Popu preot 3 fl., Joanu Dorosiu preot 5 fl., Ladislau Mihálka jun. jud. cerc. 10 fl., Ladislau Mihálka sen. vic. spanu 20 fl., Georgiu Marchisiu a. diac. Carei 5 fl., Simeonu Dessanu adv. Satumare 5 fl., Famili'a D. s'ale 2 talleri 4 fl., Georgiu Rednicu adv. Sziget 50 fl., din cari a solvit 15 fl., Daniel Vajna subjud. cerc. 1 fl., Simeonu Balea teol. 2

Gavriil Timisiu 1 fl., Georgiu Hozsd'a 1 fl., Theodor Margineanu peot 4 fl., Petru Cupcea doc. 3 fl., Vasiliu Joódi preot 10 fl., Augustin Popu doc. 1., Basiliu Dórosiu cantoru 1 fl., Paul Papp preot 10 fl., Vasiliu Dragosiu preot 2 fl., nu-i-a solvit. Alesiu Anderkó preot 5 fl., Joan Comanu preot în Borsia 1 fl., Michael Szálka preot 1 fl., Joan Jur'a jud. cerc. 6 fl., Georgiu Bot'a teol. abs. 4 fl., Michael Dánu comiss. de ass 1 fl., Josif Barabásiu 1 fl., Comun'a Jap'a 10 fl., Demetriu Hodoru not. 6 fl., Vasiliu Glodeanu jud. com. 2 fl., Georgiu Baiasu 2 fl., Vasiliu Mán adv. Vissieu 2 fl., Georgiu Ivascó preot 1 fl. 50, Nicolau Popu 2 fl., Joan Danu 3 fl., Joan Busitia profess. 2 fl., Joan Popu profess. 2 fl., Joan Mihálka teol. abs. 2 fl., Georgiu Hubanu preot 5 fl., Dionisiu Veres doc. 1 fl., Georgiu Mán preot 1 fl., Vasiliu Hodor not. 3 fl., Andrea Virst'a din Vadu 2 fl., Simeon Arb'a 2 fl., Joan Cupcea 1 fl., Michail Oancz'a 1 fl., Petru Ilniczki preot 5 fl., Andrea Kovács jun. preot 2 fl., Joan'a Birlea 12 cri., Eudocia Birlea și Helen'a Rednicu 20 cri., Joan Munteanu preot 2 fl., Simeonu Bondoru 2 fl., Nicolau Vladu 1 fl 50 cri., Gregoriu Catiu 50 cri.

Suprasolviri:

Mgn. S'a Paul Dunca cons. guv. în pens. Sibiu 4 fl., N. N. 7 fl., Nánásy Lajos adv. Sziget 1 fl 50 cri., Szöllösy Antal primariu orașienescu 2 fl., Paul Orosz preot 50 cri., Simeon Dessanu adv. Szatmár 1 fl., Vasiliu Pavelu preot 1 fl., Georgiu Marchisiu a. diac. Carei 1 fl., Demetriu Hodoru not. 1 fl., Michail Sierbanu ass. trib. în Segedin 50 cri., Ludovic Vasady direct. 50 cr., Lud. Veréczy președ. orf. 50 cr., Schönherr August pleb. r. c. 50 cr., Nic. Szaplóczay prot. not. comit. 4 fl., Alesandru Nuțiu preot 50 cr., Ioan Lónyay com. supr. 1 fl., Ioan Hodor poștariu 50 cr., Kricsfalusy Vilmos adv. Sziget 3 fl 50 cr., Mihail Ember jun. 2 fl. 50 cr., Ioan Dunca jud. cerc. 1 fl., Vas. Barbur not. comit. 1 fl., Sichermann Mór 1 fl., Orosz Imre 1 fl. 50 cr., Jakab Péter adv. Sziget 5 fl., Josif Mandics adv. Sziget și soția sa 2 fl., Ludovic Manu pos. Vissieu 5 fl., Georgiu Birlea teol. abs. 50 cr. — Aici se cuprind atât sumele subscrise prin membrii fondatori, ordinari și ajutatori, banii colectați pentru speșele primirei, cât și suprasolvirile.

Primesca marinimoșii contribuitori cea mai ferbinte mulțamita.

Sânt rogate cu tot respectul și celelalte ziurnale, ca să binevoiescă a publică în colónele lor acest rațiociniu pentru orientarea publicului, care cu acesta ocaziune binevoira a contribui pentru fondul teatrului român. Cu tot respectul. M.-Sziget 30 aug. 1882.

Comitetul arangiator.

Călindarul săptămânei.

Țiua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Duminecă	29	10	(†) <i>Taier. cap. s. Ioan.</i>	5 28	6 26
Luni	30	11	PP. Alecs I și Pav.	5 30	6 23
Marți	31	12	Brául Préc. Marie.	5 32	6 20
Mercuri	1	13	† Cuv. Sim. Stálp.	5 33	6 17
Joi	2	14	Muc. Mamant.	5 34	6 15
Vineri	3	15	M. Antim.	5 36	6 13
Sâmbetă	4	16	M. Vavila și M. pr.	5 37	6 11

Proprietar, redactor respunșător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.